

บทที่ 3

ระเบียบวิจัย

การศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะจำทนของผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจากครอบครัว ในสังคมไทย : กรณีศึกษา ผู้หญิงที่เข้ารับบริการมูลนิธิเพื่อนหญิง โดยเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) โดยการศึกษาครั้งนี้ ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาจากหนังสือ เอกสาร บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์
2. จากการพูดคุยและ สัมภาษณ์ ผู้หญิงที่มารับบริการ ในมูลนิธิเพื่อนหญิง ซึ่งเป็นผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงจากครอบครัวทั้งสิ้น จำนวน 10 ราย โดยผู้หญิงที่ใช้ศึกษา อาจะยังคบกับสามีหรือเลิกกันไปแล้วก็ได้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ผู้ศึกษา ได้เลือกศึกษาคือ ผู้หญิงที่มารับบริการ ในมูลนิธิเพื่อนหญิง ซึ่งผู้ศึกษาได้เลือกเข้าทำการศึกษาที่มูลนิธิเพื่อนหญิง เนื่องจากทางมูลนิธิเพื่อนหญิง เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านสตรีก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2523 ในนามกลุ่มเพื่อนหญิง มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิต และพิทักษ์สิทธิสตรีบนพื้นฐานหลักการสิทธิมนุษยชน ผู้ศึกษาได้ติดต่อประสานงานกับพี่เจตต์ เชาว์วิไล เพื่อขอเข้าศึกษา และแนะนำผู้มีส่วนในการศึกษาจำนวน 10 ราย ให้โดยผู้ศึกษาต้องการศึกษาถึงภาวะจำทนของผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจากครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายทางจิตใจ การทำร้ายทางร่างกาย หรือการทำร้ายทางจิตใจจนวกกับการทำร้ายทางร่างกาย โดยผู้หญิงที่ใช้ศึกษานั้น อาจะยังคบกับสามี หรือเลิกกันไปแล้วก็ได้ และอาจจะผ่านพ้นภาวะจำทน หรือยังคงอยู่ในภาวะจำทนนี้ได้อยู่ก็ได้ โดยทางมูลนิธิเพื่อนหญิงได้ทำโครงการลดเหล้า : ลดความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ซึ่งในปี พ.ศ. 2545 มูลนิธิเพื่อนหญิงได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้วิจัยเรื่อง “ผลกระทบของสุราในฐานะปัจจัยร่วมการเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว” โดยปฏิบัติงานร่วมกับเครือข่ายผู้หญิง 4 พื้นที่ ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ผลการวิจัยปรากฏว่าร้อยละ 70-80 ของกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่ดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีประสบการณ์การใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก โดยการทุบตีทำร้าย ข่มขืน กระทำชำเราบุคคลในครอบครัว และ

ผู้อื่น นอกจากนี้ยังมีปัญหาการยกพวกตีกัน พุดจาหายาบคาย เกิดอุบัติเหตุ รวมทั้งพฤติกรรมการดื่มเหล้ายังส่งผลให้เยาวชนเลียนแบบผู้ใหญ่ที่ดื่มเหล้า และเยาวชนที่เติบโตมาจากครอบครัวที่มีการดื่มเหล้ามีความเห็นว่าการดื่มเหล้าเป็นเรื่องปกติ

ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2547 มูลนิธิเพื่อนหญิงจึงได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้ดำเนินการโครงการลดเหล้า: ลดความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องจากการวิจัยดังกล่าว โครงการนี้มีเป้าหมายในการสร้างชุมชนนำร่องลดเหล้า อันจะนำไปสู่การลดความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กได้อีกทางหนึ่ง โดยมีพื้นที่ดำเนินการ 4 แห่ง ดังนี้

1. ศูนย์ประสานการช่วยเหลือผู้หญิง และเด็กอำนาจอเจริญ จังหวัดอำนาจอเจริญ
2. ศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิง และเด็กชุมชนคนไทยเกรียง จังหวัดสมุทรปราการ
3. ศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิง และเด็กชุมชน 5 ธันวา ฟาร์มใหม่ เครือข่ายแม่หญิงล้านนา จังหวัดเชียงใหม่

4. ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และสตรี โรงพยาบาลชุมชนพรเขตอุดมศักดิ์ จังหวัดชุมพร

นอกจากนี้โครงการดังกล่าวยังมียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมให้เครือข่าย 4 พื้นที่มีส่วนร่วมผลักดันให้ชุมชนตระหนัก และเข้าใจถึงผลกระทบของการดื่มเหล้าต่อการใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่นางองค์กรในชุมชนมีความเข้าใจ และสามารถเชื่อมโยงผลกระทบของเหล้าที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก เพื่อนำไปสู่การตระหนัก และเห็นความสำคัญในบทบาทของตนเองในการเข้าร่วมแก้ปัญหาด้วยกาลดเหล้าเพื่อลดการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กในชุมชน ซึ่งมีกลไกการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่าย (มูลนิธิเพื่อนหญิง, 2548)

ดังนั้น พี่จะเด็จจึงเลือกชุมชนไทยเกรียง จังหวัดสมุทรปราการ ชุมชน 5 ธันวา ฟาร์มใหม่ เครือข่ายแม่หญิงล้านนา จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นชุมชนนำร่องที่มีผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงจากครอบครัว นอกจากนี้พี่จะเด็จยังแนะนำชุมชนสวนอ้อย (คลองเตย) เนื่องจากชุมชนสวนอ้อย (คลองเตย) ได้เข้าร่วมโครงการลดเหล้า: ลดความรุนแรงต่อผู้หญิง และมีผู้หญิง ที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว โดยผู้ศึกษาได้เข้าไปทำการศึกษา เฉพาะกรณี ผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงจากครอบครัวทั้งสิ้น จำนวน 10 ราย ซึ่งผู้ศึกษาได้เข้าไปทำการศึกษาในชุมชนทั้งหมด 4 ชุมชน ได้แก่

ชุมชนไทยเกรียง จังหวัดสมุทรปราการ	จำนวน 5 ราย
ชุมชนฟาร์มใหม่ จังหวัดเชียงใหม่	จำนวน 1 ราย
ชุมชน 5 ธันวา จังหวัดเชียงใหม่	จำนวน 1 ราย

ชุมชนสวนอ้อย (คลองเตย)

จำนวน 3 ราย

นอกจากนี้ผู้ศึกษายังได้สัมภาษณ์ นักสังคมสงเคราะห์ ที่มูลนิธิเพื่อนหญิง จำนวน 2 ราย ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์ที่ผู้ศึกษาต้องการจะสัมภาษณ์นั้น จะต้องทำงานเกี่ยวกับผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงในครอบครัว โดยผู้ศึกษาต้องการทราบถึงแนวทางในการช่วยเหลือของนักสังคมสงเคราะห์ รวมถึงทัศนคติต่อการให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูล โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบบสัมภาษณ์นี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกายจากครอบครัว โดยแบบสัมภาษณ์ จัดทำขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทางวิชาการจากหนังสือ วารสาร เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 5 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ซึ่งถามถึงคุณลักษณะทั่วไปของผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็น อายุ อาชีพ รายได้ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ลักษณะการประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงทางด้านร่างกาย ความรุนแรงทางด้านจิตใจ หรือ ความรุนแรงทางด้านร่างกายผนวกกับความรุนแรงทางด้านร่างกาย

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชายกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความรุนแรงขึ้นอาจจะมาจาก การดื่มสุรา ความเครียด ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ความหึงหวง เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ทัศนคติของผู้หญิงที่ทนอยู่ กับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเหตุผลที่ผู้หญิงนั้นยอมที่จะทนอยู่นั้น อาจจะมาจกค่านิยม ความเชื่อ ที่เชื่อว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องที่หน้าอาย หรือทนเพื่อลูก

ส่วนที่ 5 ทัศนคติ และแนวทางในการให้ความช่วยเหลือของผู้ที่ปฏิบัติงาน ในมูลนิธิเพื่อนหญิงโดยสัมภาษณ์ นักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานเกี่ยวกับผู้หญิงได้รับความรุนแรงในครอบครัว ว่านักสังคมสงเคราะห์ มีแนวทางในการช่วยเหลืออย่างไรรวมถึงมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อการให้ความช่วยเหลือผู้หญิง ที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

โดยใช้โครงสร้างการสัมภาษณ์แบบกึ่งกว้าง ๆ นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องบันทึกเสียง ใช้บันทึกในขณะที่สัมภาษณ์เพื่อให้ข้อมูลไม่ขาดหาย และสมบูรณ์ที่สุด โดยในการบันทึกเสียงนั้น ผู้ศึกษาได้ขออนุญาต ผู้มีส่วนในการศึกษาก่อนทุกครั้งที่จะบันทึก

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะจำทนของผู้หญิง ที่ถูกทำร้ายจากครอบครัวในสังคมไทย : กรณีศึกษา ผู้หญิงที่เข้ารับบริการมูลนิธิเพื่อนหญิง มีขั้นตอนการเก็บข้อมูล โดยการค้นคว้า เอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษา โดยทำการศึกษารวบรวม แนวคิด ทฤษฎีจากหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัย เอกสารต่าง ๆ รวมถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดขอบเขตของเนื้อหาแบบสัมภาษณ์ จากการกำหนดขอบเขตของแบบสัมภาษณ์ สามารถแบ่งออกมาได้ 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ซึ่งถามถึงคุณลักษณะทั่วไปของผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็น อายุ อาชีพ รายได้ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ลักษณะการประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงทางด้านร่างกาย ความรุนแรงทางด้านจิตใจ หรือ ความรุนแรงทางด้านร่างกายผนวกกับความรุนแรงทางด้านร่างกาย

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชายกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความรุนแรงขึ้นอาจจะมาจาก การดื่มสุรา ความเครียด ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ความเหงาหงว เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ทศนคติของผู้หญิงที่ทนอยู่ กับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเหตุผลที่ผู้หญิงนั้นยอมที่จะทนอยู่นั้น อาจจะมาจากค่านิยม ความเชื่อ ที่เชื่อว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องที่หน้าอาย หรือทนเพื่อลูก

ส่วนที่ 5 ทศนคติ และแนวทางในการให้ความช่วยเหลือของผู้ที่ปฏิบัติงาน ในมูลนิธิเพื่อนหญิง โดยสัมภาษณ์นักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานเกี่ยวกับผู้หญิงได้รับความรุนแรงในครอบครัว ว่านักสังคมสงเคราะห์ มีแนวทางในการช่วยเหลืออย่างไรรวมถึงมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อการให้ความช่วยเหลือผู้หญิง ที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

หลังจากที่ได้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะศึกษา เมื่อแบบสัมภาษณ์ปรับเปลี่ยน และแก้ไขจนมีความเหมาะสม แล้วจากนั้นจึงติดต่อประสานงานกับมูลนิธิเพื่อนหญิงเพื่อขอให้แนะนำผู้มีส่วนในการศึกษาทั้ง 10 ราย โดยผู้ศึกษาได้เข้าไปทำการศึกษาในชุมชน ทั้งหมด 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชน (ในหัวข้อประชากรศึกษา ตรงอธิบายชุมชน) เมื่อโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบ และในขณะที่สัมภาษณ์ ก่อนจะทำสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้ขออนุญาตผู้มีส่วนในการศึกษาบันทึกเทปเพื่อไม่ให้ข้อมูล ฆาดหายและมีความสมบูรณ์

มากที่สุด หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความ และพรรณนาความ โดยใช้ทฤษฎีเข้ามาช่วยในการอธิบาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความหมาย และเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการวิเคราะห์มากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ การตีความ ข้อมูล และพรรณนาความ โดยใช้ทฤษฎีชายเป็นใหญ่ เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล ถึงสาเหตุ และปัจจัย ที่ทำให้ผู้ชายกระทำ ความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยมาจากค่านิยมที่เชื่อว่า ผู้ชายเป็นผู้นำ ครอบครัว เป็นหัวหน้าครอบครัว มีสิทธิ์ มีอำนาจอยู่เหนือผู้หญิง สามารถที่จะทำอะไรก็ได้ ในครอบครัว รวมถึง อธิบายภาวะจำทนของผู้หญิงว่าทำไม ผู้หญิงถึงยอมทนอยู่กับสภาพแวดล้อม เดิม ๆ ซึ่งค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้หญิง ยังคงต้องทนอยู่ต่อไป เช่น เมื่อแต่งงานไปยอม เป็นสมบัติของสามี เป็นต้น รวมถึง เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมาย และเป็นการวิเคราะห์ ข้อมูล พื้นฐาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมาย และเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานหรือ ข้อเท็จจริงเบื้องต้นก่อน และหาความหมายชั้นลึกที่ได้จากการบอกเล่า การสังเกต และการสัมภาษณ์ ดังนั้น ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิดทฤษฎีชายเป็นใหญ่ เข้ามาวิเคราะห์ข้อมูล และนำมาเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้หญิงที่ได้รับ ความรุนแรงภายในครอบครัว

การนำเสนอข้อมูล

เมื่อทำการเก็บข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว จะนำเสนอในลักษณะเชิง พรรณนา โดยข้อมูลที่ได้มาอาจจะมีการยืดหยุ่นในการนำเสนอข้อมูล เนื่องจากเป็นข้อมูลเชิงหยั่งลึก แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาจะยึดตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยเป็นหลัก ซึ่งการนำเสนอข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

- ข้อมูลทั่วไปของผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
- อายุ
- การศึกษา
- สถานภาพสมรส

- อาชีพ
- รายได้รวมต่อเดือน
- ศาสนา
- ระยะเวลาที่อยู่ร่วมกัน

ส่วนที่ 2 ลักษณะการประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ทำให้ผู้ชายกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว

ส่วนที่ 4 ทักษะคติของผู้หญิงที่ทนอยู่ กับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ส่วนที่ 5 แนวทางในการให้ความช่วยเหลือ และ ทักษะคติของนักสังคมสงเคราะห์ ต่อ
ผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว